

ZVONČEK

Čist s podobami za mladino

Leto 35

Maj 1934

Štev. 9

Andrej Rapè

Seju Alasnam in kralj dušov

V Balsori je živel kralj, ki je imel neizmerno bogastvo. Podaniki so ga ljubili, edino nesrečo je imel, da ni imel otrok. Razdal je po vsej svoji državi vsem pobožnim možem bogate darove, da bi mu izprosili od boga sina. Njih molitve so bile tudi uslišane. Dobil je sina, ki so ga imeznovali Seju Alasman. Kralj je zbral vse zvezdoglede kraljestva, da čitajo za princa v zvezdah. Spoznali so v njih, da bo dolgo živel in da bo hraber. Pogum pa da bo tudi rabil, ako hoče prestati grozeče mu nevarnosti.

To prorokovanje kralja ni skrbelo. »Ne obžalujem sina,« je dejal, »ker pravijo, da bo pogumen, pa so nezgode in sitnosti tudi dobra šola za kralje. V njih se krepe njih čednosti in nauče se tem bolje vladati.«

Skrbel je torej za pametno vzgojo svojega sina in je hotel napraviti iz njega princa, ki bo zglede drugim. Toda kralj je nenadoma obolel in zdravniki mu niso mogli pomagati. Ko je čutil, da mu je smrt blizu, je poklical sina in mu med drugim posebno priporočil, naj skrbi bolj za to, da ga bo ljudstvo ljubilo, nego da bi se ga balo. Prilizovanju da naj zapre uho in naj bo previden v nagraji in kazni.

Ko je kralj umrl, si je princ nadel žalno obleko in jo nosil sedem dni. Osmi dan je zasedel prestol, vzle

očetov pečat iz kraljeve zakladnice, ga nadomestil s svojim in jel okušati sladkosti vladanja. Jako mu je prijalo, ko je videl, da se mu vsi dvorjaniki klanjajo in se trudijo, da mu pokažejo svojo vdanost in vestnost. Mislil je le na dolžnosti podanikov, ne pa na to, kaj jim je bil dolžan on sam. Za vladanje se je malo menil, še manj za to, da bi dobro vladal. Z mladimi razuzdanci, ki jim je podelil največja dostojanstva, je užival vsakovrstna razkošja in ni poznal mere. Od prirode že darežljiv, je bil zapravljiv brez meje in njegovi miljenci so praznili nevidoma njegovo zakladnico. Njegova mati, vdova - kraljica, je še živeła in je kot pametna neginja često pozkušala zaustaviti zapravljivost in razbrzdanost svojega sina s tem, da mu je predočevala, da ne bo samo napravil svojih zakladov, ako se ne poboljša, nego da bo tudi izzval nevoljo podanikov in njih upor. In njeno prorokovanje bi se bilo skoro uresničilo. Ljudstvo je jelo proti vladi mrmrati in to mrmranje bi bilo brez dvoma prešlo v upor, ako bi temu ne bila odpomogla kraljica. O slabem stanju zadev poučena, je na to opozorila kralja, ki jo je rad poslušal. Postavil je torej izkušene može za ministre, ki so znali svoje podanike ohraniti v mejah dolžnosti. Jako se je kesal, da je svoje za-

klade zapravljal za nične stvari. Kes je bil tako velik, da je zapadel smrti ni otožnosti in se ni mogel potolažiti.

Neke noči se mu je v snu prikazal častitljiv starček. S prijaznimi besedami se mu je približal in dejal: »O, Seju, vedi, da vsaki žalosti sledi tudi veselje, da vsaka nesreča posreduje tudi kakršnokoli srečo. Ako hočeš, da bo konec tvojih boli, potuj v Egipt v mesto Kairo. Tam te čaka velika sreča.« Princ se je iznenaden zbudil iz tega sna in se o njem čisto resno pogovoril s kraljico - materjo, ki se mu je smejala. »Vendar zaradi teh praznih sanj ne pojdeš v Egipt?«, je dejala. »Zakaj ne?« je vprašal. »Ali smatraš vse sanje za prazne muhe? Ne, so tudi skrivnostno pomembne.« Zaman ga je skušala kraljica v njegovem sklepu omajati. Princ ji je prepustil vladanje, je neke noči čisto skrivaj ostavil palačo in krenil brez kakega spremstva na pot v Kairo. Po mnogih naporih je prišel v to slavno mesto ter legel izmučen ob vrata neke mošeje. Komaj je zaspal, pa se mu je že zopet prikazal starček in dejal: »Sin moj, zadovoljen sem s teboj. Verjel si mojim besedam in prišel sem kaj in se nisi ustrašil dolgosti in težav pota. Vedi torej, da sem ti velel napraviti to pot le zato, da te izkušam. Vidim, da si hraber in odločen in da si vreden, da te napravim za najbogatejšega in najsrečnejšega kneza na zemlji. Vrni se v Balsoro; v svoji palači boš našel neizmerne zaklade, kakršnih še ni imel noben vladar.«

Kralj se ni posebno veselil tega sna. »Kako nespameten sem bil,« si je dejal, ko se je zbudil. »Smatral sem onega starca za mogočnega proroka, pa je le izrodek moje razburjene domišljije. Tako me je vsega prevzel, da ni čudno, ako sem vnovič sanjal o njem. Nazaj torej v Balsoro! Kaj naj počnem tu? Na srečo pozna le moja mati vzrok mojemu potovanju, saj bi se mi poda-

niki smejali, ako bi to vedeli.« Vrnil se je v svoje kraljestvo in prvo, kar je bilo ob njegovem prihodu, je bilo vprašanje kraljice, ako se je vrnil zadovoljen. Povedal ji je, kaj se je zgodilo, in zdelo se je, da si svojo lahkovernost toliko žene do srca, da mu mati ni hotela razočaranosti greniti še z oponašanji in smehom. Dejala je: »Ako ti je Bog namenil zaklade, jih boš dobil brez truda. Odpovej se plesu in popivanju; skušaj svoje podanike osrečiti; njih blagor bo tudi tvoj blagor.« Seju je prisegel, da bo poslej ubogal te nasvete matere in modrih vezirjev, ki si jih je izbral. Toda že prvo noč po vrnitvi je videl v snu starčka v tretjič.

»Pogumni Seju,« mu je dejal, »končno je prišel trenotek tvoje sreče. Ko jutri vstaneš, koplji v kabinetu umrlega kralja. Tam boš našel velik zaklad.« Komaj se je knez zdramil, je že hitel h kraljici in ji je razburjen pripovedoval svoje nove sanje. »Resnično, sin moj,« je odvrnila smehljaje, »ta starec je trmoglav. Ali se boš dal še v tretje varati?«

»Ne, gotovo ne,« je odvrnil Seju, »toda za šalo bom vendarle preiskal kabinet.«

»To sem si mislila,« je odvrnila kraljica s smehom. »Pojdi, sin moj, in zadovolji se! Na srečo zadeva ni tako težavna nego pot v Egipt.«

»Priznati moram,« je dejal kralj, »te tretje sanje so mi poživile zaupanje. Čisto vjemajo se s prejšnjimi. Najprej mi je starec velel iti v Egipt, kjer mi je dejal, da me je le izkušal. Vrni se v Balsoro, je rekel nato, tam boš našel zaklade. Zadnje noč pa mi je naravnost povedal kraj, kje naj jih iščem?«

S temi besedami se je poslovil od kraljice in odšel sam v kabinet svojega očeta, kjer je pričel iskati. Že nad polovico kamenitih plošč v tleh je privzdignil, pa ni opazil ničesar o kakem zakladu. Ko je nato malo počival, si je dejal: »Kakor se mi zdi,

se mi ne smeje mati zaman.« Kljub temu je iskal še dalje. Nenadoma je naletel na bel kamen. Ko ga je privzdignil, je našel pod njim z zapahi zavarovana vrata. Ključavnica se je po nekaj udarcih rovnice vdala, vrata so se odprla in zagledal je stopnice iz belega marmorja. Prižgal je svečo, šel doli po njih in je prišel v sobo, potlakano s kitajskim marmorjem. Strop in stene so bile

v njem zlat ključ. »Sin moj,« je dejala nato, »ta ključ zaklepa gotovo drug zaklad. Iščiva, morda se nama posreči najti, v kak namen je bil namenjen ta zlati ključ«. Preiskala sta sobo z vso pazljivostjo in našla končno sredi stene ključavnico. Kralj jo je s ključem takoj poizkusil odkleniti. In res, vrata so se odprla in zagledala sta drugo sobo, v čije sredi je bilo devet podstavkov

kristalne. Posebno so ga zanimala štiri vzdolbine. Na vsaki je stalo po deset vrčev iz porfirja. Meneč, da je v njih vino, si je dejal: »Lepo, vino mora biti staro in gotovo iz vrstno.« Stopil je bliže, odkril en vrč in je bil še bolj presenečen, ko je videl, da je vrč poln zlatnikov. Preiskal je vse in vsi so imeli enako vsebino. Pest cekinov je odnesel kraljici, ki se je silno čudila, ko je čula, kaj je sin vse videl. »O sin moj,« je dejala, »sedaj pa s temi zakladi gospodari drugače nego s prejšnjimi!«

»Bom,« je odvrnil sin. »Odslej boš z mojim vedenjem zadovoljna, mati!«

Kraljica je odšla s sinom v ono čudno podzemeljsko sobo, ki jo je bil njen soprog naredil tako skrivaj, da o njej ni nikdar kaj čula.

Seju jo je peljal v kabinet. Oglevala si je vse te stvari pazno in opazila v kotu mal vrč iz iste snovi kakor so bili drugi. Tega kralj še ni bil opazil. Odprla ga je in našla

iz suhega zlata. Na vsakem podstavku je stal kip iz enega samega diamanta. Tako so se kipi svetili, da so razsvetljevali vso sobo.

»Dobri bog!« je vzkliknil Seju, »kje je dobil moj oče te dragocene stvari?« Ob devetem podstavku pa se je začudil še bolj, zakaj na njem je ležal kos belega atlasa z napisom: »O ljubi moj sin! Teh osem kipov me je stalo mnogo truda, preden sem jih dobil. Lepi so, a vedeti moraš, da je še en deveti kip na svetu, ki te prekaša. Ta sam je več vreden nego tisoč takih, kakor jih vidiš tu. Ako ga hočeš dobiti, pojdi v Egipt, v mesto Kairo; tam stanuje eden mojih sužnjev po imenu Mobarek. Lahko ga boš našel. Prvi, ki ga boš srečal, ti bo pokazal njegovo stanovanje. Pojdi, poišči ga in reci mu, kaj se ti je zgodilo. Spoznal te bo za mojega sina in te vedel na kraj, kjer je ta čudoviti kip, čigar posest ti bo v blagoslov in srečo.«

Ko je kralj prečital te besede, je dejal materi: »Na vsak način mo-

ram ta deveti kip imeti; lep mora biti, ako je vreden več nego vsi ti skupaj. Takoj bom odpotoval v Kairo, saj gotovo pritrdiš temu sklepu?»

»Ničesar nimam proti temu,« je odvrnila mati. »Gotovo te varuje naš veliki prorok, ki bo skrbel, da se ti na poti ne zgodi kaj žalega. Potuj torej, kadar želiš. Jaz bom s pomočjo tvojih vezirjev skrbela za vladarske posle.«

Kralj je takoj velel pripraviti vse za potovanje in je vzel s seboj le malo število sužnjev.

Nič hudega se mu ni pripetilo na potovanju. Prišel je v Kairo in je takoj povprašal po Mobareku. Doznan je, da je to eden najbogatejših meščanov, ki živi kot visok gospod in da je njegova hiša posebno tujcem vedno na razpolago. Pokazali so mu pot do hiše. Prišel je tja in potrkal na vrata. Odprl je suženj in dejal: »Kaj želiš in kdo si?« »Tujec sem,« je odvrnil kralj, »čul sem o velikodušnosti gospoda Mobarka in sem prišel, da bi tu stanoval.« Suženj ga je prosil, naj malo potrpi, nato ga je šel javit gospodarju. Ta je velel, da mu je tujec dobrodošel.

Seju je vstopil, šel preko velikega dvorišča v krasno opremljeno sobo, kjer ga je gospodar pričakoval in jako vljudno sprejel. Zahvalil se mu je za čast, ki da ga je doletela s tem posetom in s tem, da hoče pri njem stanovati. Kralj je prav tako vljudno dejal: »Sem sin umrlega kralja iz Balsore in se imenujem Seju Alasman.«

»Ta kralj,« je dejal Mobarek, »je bil nekdanj moj gospodar, toda, kolikor se spominjam, ni imel sina. Koliko si star?«

»Dvajset let,« je odvrnil kralj. »Koliko časa je od tega, odkar si zapustil dvor mojega očeta?«

»Skoro dvajsetdve leti,« je dejal Mobarek. »Toda kako me prepričaš, da si njegov sin?«

»Moj oče«, je odvrnil Seju, »je imel pod svojim kabinetom podzemeljsko sobo, v kateri sem našel štirideset vrčev, polnih zlatnikov.«

»In kaj še?« je dalje izpraševal Mobarek.

»Devet podstavkov iz suhega zlata«, je odvrnil knez; »na osmih izmed njih so kipi iz diamanta, na devetem pa leži kos belega atlasa, na katerem je napisal moj oče, kaj mi je storiti, da dobim deveti kip, ki je še dragocenejši nego vsi drugi. Ti veš za kraj, kje je deveti kip, zakaj na atlasu je napisano, da me boš peljal ti tja.«

Teh besed še ni dobro izgovoril, pa je že Mobarek padel predenj in mu poljubil roko. »Hvala bogu«, je vzkliknil, »ki te je privedel semkaj. Spoznam te za sina balsorskega kralja. Ako hočeš iti z menoj na kraj, kjer je ta čudoviti kip, te popeljem tja. Prej pa se moraš tu nekaj dni odpočiti. Danes imam povabljene velikaše v Kairu. Pravkar smo bili pri obedu, ko so mi naznanili tvoj prihod. Ali mi ne boš odrekel, gošpod, ako te povabim v družbo?«

»Gotovo ne,« je odvrnil Seju, »z največjim veseljem se udeležim tvoje pojedine.«

Mobarek ga je takoj vedel v veliko kupolasto dvorano, kjer so bili gostje. Posadil ga je na prostor ob mizi in mu stregel sam kleče. Velikaši so se temu jako čudili in si tiho med seboj dejali: »Glej, glej, kdo je neki ta tujec, ki mu Mobarek streže s toliko spoštljivostjo?«

Po obedu je povzel besedo Mobarek in je dejal: »Velikaši iz Kaira, ne čudite se, da sem temu mlademu tujcu stregel na tak način. Vedite, da je to sin kralja iz Balsore, mojega nekdanjega gospoda. Njegov oče me je kupil za lasten denar. Umrli je, ne da bi mi bil dal svobodo, tako sem še vedno suženj in vse, kar imam, je po zakonu last tega mladega kralja, njegovega edinega dediča.«

Tu ga je prekinil Seju rekoč: »O Mobarek, izjavljam pred vso to go-
spodo, vse kar imaš, je edino tvoje.
Poleg tega mi sedaj povej, s čim bi
ti mogel poslužiti?«

Mobarek je poljubil zemljo in se
kralju spoštljivo zahvalil. Veselo
so se nato zabavali ves dan.

Drugi dan je Seju dejal Mobareku:
»Odpočil sem se, v Kairo se tudi
nisem prišel zabavat, nego zato, da
dobim deveti kip. Odidiva torej na
pot.«

»Gospod, pripravljen sem iti s
teboj, toda ne poznaš nevarnosti,
ki so združene s pridobitvijo tega
kipa, zato te na to opozarjam.«

»Ne bojim se nobene nevarnosti,«
je odvrnil knez, »odločil sem se, da
to storim. Svoj namen hočem dose-

či ali poginiti. Vse kar se zgodi, pri-
de od boga. Le spremljaj me in bo-
di tako stanoviten kot jaz.«

Ko je Mobarek čul to odločnost,
je velel slugam, naj vse pripravijo
za pot. Kralj in on pa sta medtem o-
pravila predpisano umivanje in mo-
litve. Na potovanju sta opazila brez
števíla redkih in čudnih stvari. Jez-
dila sta več dni, dokler nista prišla
na prekrasne poljane, kjer sta raz-
jahala. Tu je dejal Mobarek svoje-
mu spremstvu: »Ostanite tu in pa-
zite na našo prtljago, dokler se ne
vrneva.« Nato je dejal Seju: »Poj-
di, gospodar moj, hodila bova sama
in peš. Blizu sva že strašnemu kraju,
kjer je shranjen deveti kip. Potre-
boval boš ves svoj pogum.«

(Konec prihodnjíč.)

Zgodovina sviloprejk

Ni znano, kdaj so začeli ljudje no-
siti svilene obleke. Vsekakor se je in-
dustrija svile razvila v davnih časih
pri Kitajcih. Rimljani so dobili svilo
primeroma zelo pozno. Latinski pisec
Plinij, ki piše o tem čudovitem blagu,
pravi, »da ga izdelujejo iz puha, ki
raste na drevesnih listih in ki ga od-
stranijo z vodo«. Pozneje so Rimljani
mislili, da dela svilo pajek, ki živi pet
let in se hrani z brstjem vrtnic. Ko
pogine, je njegovo truplo polno ten-
kega prediva, iz katerega se izdeluje
svila.

Ta rimska nevednost je prihajala
od tega, ker so Orientalci skrbno ču-
vali skrivnost izvora svile. Prekupče-
valci in trgovci so s svilo služili
ogromne vsote denarja. Plinij pripo-
veduje, da so svileno blago prodajali
v Rimu stokrat dražje, kakor so ga
kupili v Indiji. Obleka iz čiste svile
je bila dolgo časa tako draga, da jo je
lahko kupila samo cesarica ali oseba,
ki je bila silno bogata.

Cesarju Justinijanu sta pravila dva
misijonarja, ki sta prišla do Kitajske,
da sta imela priliko videti gosenice, ki

delajo svilo. Cesar jima je obljubil ze-
lo veliko, če bi s prihodnjega potova-
nja prinesla te gosenice s seboj. In to
se je tudi zgodilo: nekaj let pozneje
sta prinesla iz Kitaja jajca sviloprejk
in sicer skrita v izdobljenih palicah.
Poklonila sta jih cesarju in mu pove-
dala, kako jih je treba negovati in go-
senice hraniti.

Pod njihovim vodstvom so pazno
čuvali ta jajca in jih ogrevali z gno-
jem. Ko so gosenice izlezle, so jih
hranili z murvovim listjem. Potem so
po njih navodilih odvilí kokone. Tako
so tudi v Evropi spoznali skrivnost
sviloprejk. Gojiti so jo začeli najprej
okoli Carigrada in v Grčiji. Šest sto-
letij pozneje je prešla ta kultura v Ita-
lijo, v 13. stoletju pa v Francijo. Ta-
krat so začeli tudi v Južni Franciji na
debelo saditi murve. Okoli l. 1520. so
bile ustanovljene prve tovarne za svilo
v Lyonu, ki je danes središče franco-
ske industrije svile. Kralj Henrik IV.
je dal zasaditi 20.000 murv v okolici
Pariza, celo v parku svojega dvora in
svojih gradov. V Južni Franciji valijo
jajca na ta način, da jih nosijo ženske